

Drömmen om

BILEN

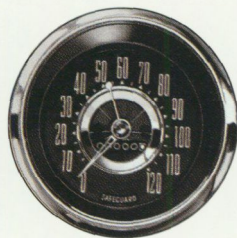
N O R D I S K A M U S E E T

Drömmen om

BILEN

FATABUREN 1997

Drömmen om
B I L E N

N O R D I S K A M U S E E T

FATABUREN 1997

ISBN 91 7108 411 8 • ISSN 0348 971 X • © Nordiska museet och respektive författare

Redaktörer: Barbro Bursell & Annette Rosengren • Bildredaktör: Mats Landin

Grafisk formgivning: Johan von Friedrichs / Slow Fox Produktion AB • Teknisk redaktör: Berit Nordin

Omslagsbild: Pontiac Grand Le Mans -79 (GM)

Tryckt hos MediaPrint, Uddevalla AB 1996

”Genom bilens lättillgänglighet i varje ögonblick
blir den rentav ett organ för sin ägare, som denna
alltmer växer samman med.”

Svensk motortidning, 1938

Vägen genom bilrutan

OLLE WILSON

Vägens vårdträd. Stora delar av Sveriges yta täcks av granskog.

Man inser det när man åker bil. Trädmassorna står där längs vägkanten som likgiltiga åskådare, tufsiga med slokande grenar.

Man förstår varför inte granen blev funktionalismens vårdträd. Det var tallar som fick stå i givakt framför stelfrusna funkishus på arkitekturtrinitnarna. En kärnfrisk 30-talssymbol för det nordiska, det rena, det friska. Granar passar bättre till flyktiga monument – en sorts MTV-skog utmed motorvägens kanter, suddiga representanter för en arkitektur som körs förbi.

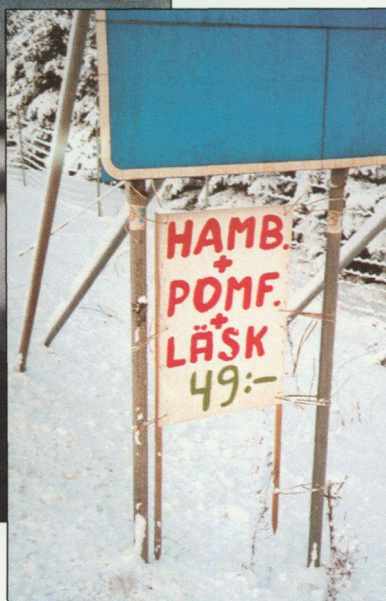

Biltema. Vägen är vårt största offentliga rum. Samtidigt ett ingenmansland, en anonym gråzon som ingen brytt sig om och där ingen känt sig hemma. Billiga markpriser i städernas utkanter har gjort det lätt att breda ut sig och bygga utan att tänka vare sig på utseende eller format.

Att arkitekturen blivit stor och fyrkantig är inte så konstigt. Men det finns andra skäl till byggnadernas väldiga mått – bilismens arkitektur är hastighetsreglerad. Byggnadernas storlek är proportionell till farten. Liksom vägs skyltarna är större på en motorväg, är arkitekturen anpassad till ett snabbare tempo. Den måste växa för att bli upptäckt genom vindrutan.

**"1 VRM.KRV.
+ SEN/KTCHP.TAK."**

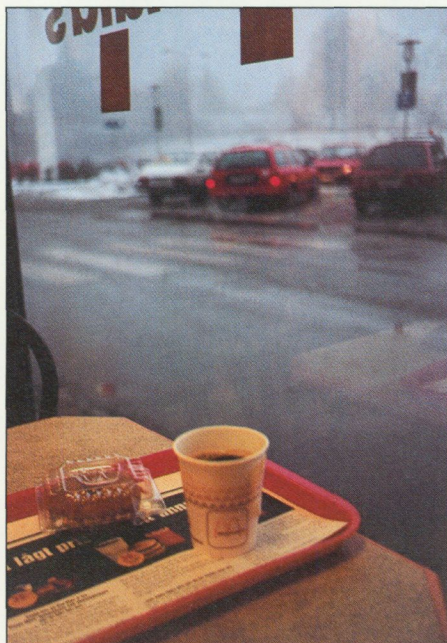
Hastighetens visuella kompensationskrav berör också vägmiljöns textade budskap, som fragmenteras för att kunna tolkas snabbt och hanteras effektivt. Ett slags datakommunikation i diket.

Från skydd till skylt. En släckt och osynlig bensinstation kör man förbi. Med den enkla förutsättningen är det naturligt att mackars tak med åren blivit alltmer påtagliga. Från att ha varit små regnskydd har de vuxit till himlavalv över bensinumparna.

Taket har blivit en gigantisk skylt. På avstånd ser det ut som en glödgad stålbalk som svävar över landskapet.

Snabbfika på McDonalds..?

De som väljer att inta sitt kaffe på McDonalds drive in i Älvsjö får inte ha bråttom. Byggnaden ligger till synes ett stenkast från vägen, men följer man lydigt pilarna blir det en irrfärd på nära en kilometer. Infarten är en byråkratisk labyrinth, som om ett politiskt beslut låg bakom varje sväng. Restaurangen hinner passeras fem gånger innan man är framme vid drive in-luckan.

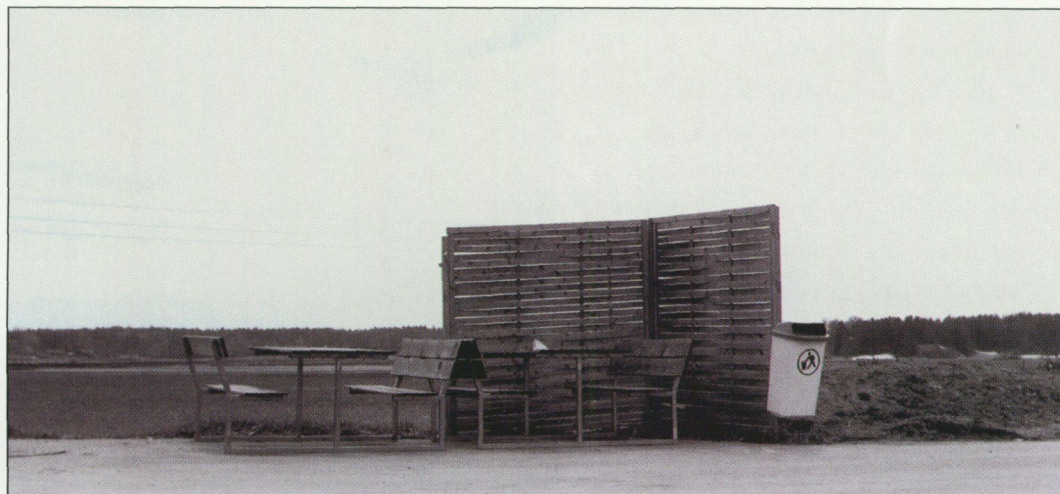
Vägspärr. Det verkar inte vara meningen att man ska stanna till i Rågsved, väg 226 är byggd som en tunnel med sina barriärer på bägge sidor.

Så har det inte alltid varit. Längs vägen skymtar inrättningar som uppstått i samband med vägens ursprungliga dragning och levt av dess flöde. Nu står de avskärmade bakom vägbankar och skyddsräcken: bensinstationer, kiosker, affärer, gatukök, värdshus.

Restaurang Cheung har blivit segregerad, här kommer man bara in om man är på väg söderut.

Stadsembryon. Många platser har blivit till för att resande haft anledning att stanna. Vid långa backar och vad, eller där det varit lämpligt att övernatta och vila hästarna. Om det förhållandet fortsätter att råda i framtiden kan en korvkiosk i Årskogen bli en stad. På 2000-talet är det kanske möjligt att få köpa en bostadsrätt i Tönnebro.

Platser som passeras.

Förutom rent geografiska faktorer har avstånd mellan platser alltid haft en relation till människors restakt. Orter och småstäder som legat på en dags-etapps avstånd med gamla transport-medel ligger idag vid sidan av all-farvägen. Som om ingen hade anled-ning att stanna där. Reser man från Uppsala till Stockholm syns ingen stad längre: 30 mil kan avverkas på några timmar, och med dagens effek-tiva strålkastare behöver man inte ens ta hänsyn till mörkret.

Bilen har förändrat kartan. Det är som om motorvägens storskaliga format och hastigheten förminskar den verklighet som passeras. Ibland kan bilkörning på motorväg kännas som att ta jättekliv i ett lilleputtland. Måhända har avstånd med bil blivit kortare men samtidigt har en distans till världen utanför vindrutan upp-stått.

